

{ POLİTİKA }

demokratizm, darbecilik ve *iki taktik*

Türkiye'deki sol kimlik net bir biçimde ikiye ayrılmış durumda. Bu ayrılmayı, kendine solcu diyen toplumsal kesimlerin okudukları gazetelere ve dile getirdikleri siyasal önceliklere bakarak da tespit edebilmek mümkün. Bir grup, *Cumhuriyet* gazetesini okurken, diğer grup ise *Taraf* ve *Radikal* gazetelerini takip ediyor. Bir grup, demokratizmin aleyhine anti-emperyalizmi öne çıkartırken diğer grup demokratizmi anti-emperyalizmin aleyhine bayrağına yazıyor.

İLKER T. ŞAHİNOĞLU

Aslında bu satırlarda, yalnızca *Radikal* gazetesinin "özgün" köşe yazarlarından Gökhan Özgün'ün kimi görüşlerini ve siyasal gelişmeler karşısında sergilediği kimi tutumları değerlendirmeyi hedefleyen eleştirel bir yazı kaleme almak niyetindeydim. Zira Özgün'ü Türkiye'deki en "rafine" liberal demokratlardan birisi olarak görüyorum. Çünkü o, liberal denildiğinde ortalama Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının zihninde canlanan Mehmet Barlas, Engin Ardıç vb. kişilerin temsil ettiği tipten dışarıda bir figür. Sermaye gruplarıyla, medya tekelleriyle, partizanlık temelinde oluşmuş menfaat gruplarıyla maddi ya da manevi ilişkileri bulunmuyor. Makaleleri zihin-

lerde, demokrasiyle ya da demokratikleşmeyle kurduğu ilişkinin çıkarlar prensibine değil, tutkular prensibine dayandığı intibasını bırakıyor. Yani Gökhan Özgün bir tutarlı ve tutkulu bir demokratizm savunucusu profili çizmeye çalışıyor. Bu nedenlerle, Gökhan Özgün fenomenini eleştirel temelde ele almayı önemli bulmuştum.

Ancak Metin Çulhaoğlu'nun "Demokrasimizin genetik ıslahı mümkün mü?" başlığıyla 22 Mart 2008'de Sol Gazetesi web sitesinde yayımlanan yazısını okuduktan sonra fikrim değişti. Sağ ve sol versiyonlarıyla demokratizmi saldırı bombardımanına tutan Kızıl Elmacı çizgiyle, Ergenekon çizgisiyle aynı platforma sürüklenmekten, açık söylemek gerekirse, tedirgin oldum. Bu tedirginliği yazının kurgusunu değiştirerek, yani bir yandan liberal demokratizmin sınırlarını gösterirken diğer yandan kızıl elmacı darbeciliğe zemin hazırlayan anti-demokratizmi de teşhir ederek aşabilmek mümkündür. Bu yazıda, elimden geldiğince bunu yapmayı deneyeceğim.

Öncelikle solun somut durumunu ortaya koymayı deneyerek başlamakta yarar bulunuyor. Türkiye'deki sol kimlik net bir biçimde ikiye ayrılmış durumda. Bu ayrılmayı, kendine solcu diyen toplumsal kesimlerin okudukları gazetelere ve dile getirdikleri siyasal önceliklere bakarak da tespit edebilmek mümkün. Bir grup, *Cumhuriyet* gazetesini okurken, diğer grup ise *Taraf* ve *Radikal* gazetelerini takip ediyor. Bir grup, demokratizmin aleyhine anti-emperyalizmi öne çıkartırken diğer grup demokratizmi anti-emperyalizmin aley-

hine bayrağına yazıyor. Bu ikilemin dışında üretilmeye çalışılan sol kimlikler geniş toplumsal kesimler tarafından benimsenmezken, varolan ikilemin dışında konumlanan yegane toplumsal dinamik olan Kürt özgürlük hareketi ise sol kimliğin toplumsal tabana sahip mevcut iki güncel eğilimi tarafından farklı gerekçelerle de olsa dışlanıyor. Birinci grup, Kürt özgürlük hareketini "emperyalizmin planları"yla ilişkilendirmek suretiyle, ikinci grup ise şiddet pratiğini terketmemesi veya aynı anlama gelmek üzere devrimciliği bırakmaması nedeniyle karşısına alıyor.

Liberal demokratizmin açmazları

İkinci grupta yer alan Gökhan Özgün, 30 Aralık 2007'de *Radikal*'de yayımlanan "Türkiye'ye Nasıl Bir Sol Gerekliyor?" başlıklı köşe yazısında ihtiyaç duyulan sol kimliği şöyle tanımlıyor: "Demokratlık, hadi onda da anlaşıyor olsan, yüzde 100 tavizsiz bir anti-cuntacılık. Ekonomik büyüme endekslerine karşı İnsani Gelişim Endeksi. İlla AB yolunda olmasa bile AB müktesebatı konusunda hızla ilerleme. Ve unutmadan, hukukun üstünlüğü ve askeri olmayan bir Anayasa. Ve bağımsız bir yargı. Ve vatandaşın hesap sorabileceği bir asker ve polis. Ermenistan'a kapıları acilen açmak. Kuzey Irak'la kapıları hiçbir zaman ama hiçbir zaman kapamamak. Kürt meselesi konusunda Kürtlere, Kıbrıs meselesi konusunda Kıbrıslılara kulak vermek. Ve son olarak, anti-globalist kahramanlık şiirlerini Kuvayı Milliye gözyaşları dökmeden dinleyebilmek". Bu çerçevede tekeli

(POLİTİKA)

sermayeninkiyle örtüşebilir mi? Belki. Ancak telcelci sermayenin hamisi olan militarokrasinin bu çerçeveye şiddetle itiraz edeceği açıktır.

Peki Gökhan Özgün militarokrasiyi dahi altedebecek kudrete sahip potansiyel toplumsal dönüşüm dinamiğini nasıl tanımlıyor? Bu sorunun yanıtını ise Özgün'ün 21 Aralık 2007'de kaleme aldığı "Yalnızca Onların Bayramını Kutluyorum" başlıklı yazısından öğrenme şansını buluyoruz: "Türkiye'de yüzde 20'lik bir azınlık var. Bu azınlığın bir de özelliği var. Ne yapacaklarının belli olmaması. Bir tür 'vatan haini' sayılabilir onlar. (...) Bu ne yapacağı belli olmaz yüzde 20, siyasi seçimlerinde sadece ve sadece siyaseti ve ekonomiyi referans alırlar. İnanabiliyor musunuz? Sanmayın ki bu kişiler enteldir, feylosofdur. (...) Önce milleti ve devleti değil, önce kendilerini, işlerini, çoluk çocuklarını, huzurlarını düşünürler. Bunlar asker doğmazlar, emeklemeye başladıklarında Genelkurmay Başkanı olmazlar. (...) İşte ben bu bayramda sadece bu insanların bayramını kutlamak istiyorum. Sadece ve sadece onlarınkini. (...) Memleketimi ateşten ateşe atan bu kaypak yüzde 20'lik 'derin millet'in bayramı kutlu olsun. (...) Onlar olmasa, inanır mısınız, herkes uzlaşır. Et çürür. Ortalıkta yalnızca Türkiye'nin iskeleti dolaşır".

Gökhan Özgün'ün bir liberal olarak özgünlüğü de, ortaya koyduğu bu çerçevede net bir biçimde açığa çıkıyor. Zira Özgün, demokratik dönüşümün nesnel dinamiğini, liberal kesimlerde yaygın olduğu üzere TÜSİAD, AB vb. tekil kurumların çıkarlarına bel bağlamak yoluyla değil; kelimenin en soyut anlamıyla "bireysel çıkar" nosyonundan hareketle tanımlamayı deniyor. Aynı nedenle AKP'yi tek başına Hükümet yapanın da, 12 Eylül generallerine güvenoyu verenin de yalnızca "bireysel çıkar" saikiyle hareket eden kesimler olduğunu düşünüyor. Ancak "çıkarların" kaçınılmaz olarak "tutkuları" mağlup edeceği varsayımından hareket eden Gökhan Özgün, hiç de kelimenin soyut anlamıyla "çıkarlar"a uygun olmadığını düşündüğü AKP'ye açılan kapatma davası karşısında paniğe kapılıyor ve 19 Mart 2008 tarihinde kaleme aldığı yazıda "özgün" tezinden ricat ederek şöyle demekten kendini alamıyor: "Bu mücadelenin artık tek bir zemini vardır. Öne doğru kaçış. Öne doğru, Avrupa Birliği'ne doğru arkana bakmadan kaçış. Hem de son sürat".

Özgün'ün bu tutumunun liberal demokratizmin temel açmazını gözler önüne serdiği söylenmeli. Önce, ülkede varolan politikleşmiş toplumsal dinamiklere şu ya da bu nedenle güvenmeyip, tabiri caizse sermayeyi kediye -veya Özgün örneğinde olduğu gibi dönüşüm umudunu "çıkarları'nın peşinden koşan "sade vatandaşlar"a yükleyeceksin, sonra da oligarşik yapının tepesinde yaşanan ve toplumun apolitik yüzde 20'lik kesiminin çıkarlarını -ne seçmen olarak tercihlerini ne de ekonomik çıkarlarını- hiç de gözetmeyen yarılmanın şiddeti karşısında çözümü -ya da çözümsüzlüğü- bilindik AB'ye kapağı atma projesinde bulacaksınız.

AKP Hükümetinin yaşadığı aktüel sıkışmanın temel karakterinin de Gökhan Özgün'ünkinden farklı olmadığı açıkça belirtilmelidir.

Darbecilerin, işçi sınıfını faşist korporatist bir zemine çekmek ve Kürt özgürlük hareketini boğmak üzere harekete geçmek için fırsat kolladığı bir ülkede, demokrasi mücadelesi bayrağını AKP gibi işçi sınıfının geniş kesimlerinin de desteklediği sahte demokratların elinden almak ve bu mücadeleyi bir devrim sürecine evriltmek için devrimcilerin verdiği mücadeleyi, "demokrasiye kendi ayrı alanında özel bir değer biçmek" olarak değerlendirmenin leninizle bağdaşmadığı görülmelidir.

Devrimciler, liberal demokratizmin bezirgan niteliğinin onu çoğu kez ikiyüzlü ve/veya tutarsız kıldığını Lenin'den bu yana iyi bilmektedirler. Lenin sosyal-demokrasi içindeki ekonomist eğilimle ideolojik mücadele verirken kaleme aldığı *Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği* başlıklı çalışmasında, Çarlık otokrasisi karşısında savaşan komünistlerin demokrasi bayrağını tutarsız ve sahte demokratların elinden almasının ne denli önemli bir görev olduğunu döne döne anlatmıştı. Lenin'in bu vurguyu, soyut bir demokrasi idealini gerçek kılmak için değil, tam tersine demokrasi mücadelesini bir devrimci imkana dönüştürmek için yaptığını *İki Taktik'i* okuyanlar tarafından bilinmemesi mümkün değildir.

Ekonomist indirgemecilikten darbeciliğe

Lenin'in *İki Taktik'te* demokrasi mücadelesine yaptığı vurguların solun ağırlıklı birinci eğilimi içinde yer alan akımı tarafından göz ardı edildiği ise açık bir biçimde gözlemleniyor. Bu akımın önemli isimlerinden Metin Çulhaoğlu'nun "Demokrasimizin genetik islahı mümkün mü?" başlıklı yazısı, bu göz ardı etme tutumunun somut bir örneği olması nedeniyle bile değiniyi fazlasıyla hak ediyor.

Metin Çulhaoğlu, söz konusu yazısında Engels'e atıfla şu saptamaları yapıyor: "İşin aslı daha 1840'ların başında ortaya konmuştur: Demokrasi, kendi içinde çelişiktir ve bu çelişkinin demokrasinin kendisinin çözülmesiyle sonuçlanması kaçınılmazdır; kendi içinde çelişiklik, demokrasiyi, ya despotizme ya da gerçek anlamda özürülüğe ve eşitliğe (komünizm) taşıyarak çözecektir. Bu olasılıklardan ikincisi ise, tastamam, demokrasinin kendisinin aşılmasıdır". Engels'in bu teorik-politik saptamasına ve Çulhaoğlu'nun bu saptamadan hareketle, "Demokrasinin nereye doğru evrileceğini belirleyecek olansa, doğruya sınıf mücadeleleridir. Dolayısıyla, demokrasi epifenomenal (başat olguya tabi, ikincil) bir durumdur" şeklindeki çıkarımına da katılmamak mümkün değil.

Ancak bu teorik-politik saptamaların ardından politik-pratiğe dair ileri sürdüğü görüşler, Çulhaoğlu'nu, *İki Taktik'in* kaleme alındığı dönemin 'yeni-iskracılar'ına benzer bir ekonomist indirgeme-

ciliğe götürüyor: "Böyleyse, demokrasiye kendi ayrı alanında özel bir değer biçmek, ona bu alanda şaşmaz kurallar ve kendine özgü ilerletici dinamikler yakıştırmak düpedüz boştur. Demokrasiye neyin uygun (örneğin parti kapatmama), neyin uygun olmadığı (örneğin parti kapatma) konusunda ahkâm kesmek de öyledir. (...) Demokrasi yüz yıldır "ilerlediği", "geliştiği", daha "kitlesel", daha "katılımcı" özellikler kazandığı halde, sermayenin hegemonyası bugün neden düne göre daha ağır, belirgin ve belirleyicidir? Dünyada "demokrasi geliştikçe", sermaye egemenliğinin sermaye despotizmine dönüşmesi salt bir tesadüf müdür?"

Çulhaoğlu'nun lafı getirmeye çalıştığı ama açık da söylemekten imtina ettiği politika-pratik tutumun şu olduğu anlaşılıyor: a) tarihsel serüveni izlendiğinde, demokrasi, sermayenin hegemonyasını pekiştirmekten başka bir sonuca yol açmamıştır, dolayısıyla sol demokrasiyi savunmaktan vazgeçmelidir, b) AKP'nin ve DTP'nin kapatılmasına karşı takınılacak tutum, demokrasi mücadelesinden -veya demokratik devrim- perspektifinden hareketle değil, bu partilerin kapatılmasının sermayenin hegemonyasına etkileri üzerinden belirlenmelidir, c) Bu partilerin kapatılması sermayenin hegemonyasını artırmayacağı gibi, özellikle AKP'nin kapatılması bu hegemonyayı zayıflatabilir, d) O zaman AKP'nin -ve bu süreçten ayrı olmayan DTP'nin- kapatılma davalarına sessiz kalınmalı, hatta AKP'nin kapatılmasına destek verilmelidir.

Metin Çulhaoğlu'nun içinde yer aldığı akımın politik-pratik mücadelenin içinde aktif bir aktör olmaya dönük bir çabası olmasa, sunduğu bu çerçeveye bir tür ekonomizmin dışı vurumu olarak nitelenmek suretiyle eleştirilerek geçiştirilebilirdi. Ancak bu siyasal akımın durumu böyle değildir. Söz konusu akım, oligarşik devlet bünyesinde giderek şiddetlenerek süren fraksiyon kavgasında, açık bir biçimde, fraksiyonlardan birine yakın pozisyon almaktadır. Metin Çulhaoğlu, Ergenekonculara yönelik operasyondan, "liberallere gün doğdu" diyerek rahatsızlığını belli eden bir siyasal akımın önde gelen isimlerinden birisidir.

Gerçekten de "demokrasiye kendi ayrı alanında değer biçmek" doğru değildir. Ancak bu soyut genellemeden hareketle; demokratik devrimini büyük oranda tamamlamış bir Batı Avrupa ülkesinde demokrasiye kendinden menkul bir değer biçmekle; darbecilerin, işçi sınıfını faşist korporatist bir zemine çekmek ve Kürt özgürlük hareketini boğmak üzere harekete geçmek için fırsat kolladığı bir ülkede, demokrasi mücadelesi bayrağını AKP gibi işçi sınıfının geniş kesimlerinin de desteklediği sahte demokratların elinden almak ve bu mücadeleyi bir devrim sürecine evriltmek için devrimcilerin verdiği mücadeleyi aynı kefiye koymanın akılla izanla -ve Leninizmle- bağdaşmadığı görülmelidir.

Günümüz Türkiye'sinde ister sol jargonla isterse sağ jargonla olsun üretilen her türden anti-demokratizmin kendisini darbecilikten ve darbecilerden ayrabilmesi mümkün değildir.